

Møte tirsdag den 18. november kl. 10

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n (nr. 17)

1. Interpellasjon fra representanten Marit Nybakk til utenriksministeren:

«Kampen mot spredning av masseødeleggelsesvåpen, herunder atomvåpen, er en viktig oppgave for det internasjonale samfunnet og inngår som en integrert del av norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk. I 1995 ble ikke-spredningsavtalen forlenget på ubestemt tid med et sett av prinsipper og målsettinger for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Et enstemmig sluttokument fra tilsynskonferansen i 2000 gikk inn for 13 skritt for full atomnedrustning. Mangelen på fremdrift er bekymringsfull. Norge har i høst både under nedrustningskonferansen i Genève og i FN understreket de 13 skrittene og fremhevet at det er helt essensielt at tilsynskonferansen i 2005 må lede til fremgang i atomnedrustningen.

Hvordan vil Norge i år forholde seg til fremlagte forslag i FN om revitalisering av arbeidet med kjernefysisk nedrustning, bl.a. New Agenda Coalition-resolusjonen «Mot en atomvåpenfri verden: en ny agenda»?»

2. Innstilling fra utenrikskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2002, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. S. nr. 41 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 35 (2002-2003))
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den sjette kapitalpåfyllingen i Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling (IFAD) (Innst. S. nr. 26 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 77 (2002-2003))
4. Referat

Presidenten: Representantene Dagrun Eriksen, Kjell Engebretsen, Trond Helleland, Per Roar Bredvold, Ranveig Frøiland, Karita Bekkemellem Orheim, Bjørn Jacobsen, Kjetil Bjørklund, Trine Skei Grande, Per Ove Width og Hans Kristian Hogsnes, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Haakon Blankenborg om permisjon i tiden fra og med 18. november til og med 28. november, for å delta i en reise for referansegruppen for samarbeidet med parlamentene på Balkan, til Sarajevo og Beograd
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspemisjon for representanten Hill-Marta Solberg fra og med 18. november og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Nordland fylke: Tomas *Norvoll*
For Oppland fylke: Reidun *Gravdahl*

Presidenten: Tomas Norvoll og Reidun Gravdahl er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Oddvard Nilsen (H): Jeg foreslår Øyvind Halleraker.

Presidenten: Øyvind Halleraker er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Øyvind Halleraker anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møte i dag.

U t e n r i k s m i n i s t e r J a n P e t e r s e n
overbrakte 17 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Heikki Holmås vil framsette et privat forslag.

Heikki Holmås (SV): På vegne av representanten Karin Andersen og meg selv vil jeg fremme forslag om tiltak for å fjerne sosial dumping i arbeidslivet.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Marit Nybakk til utenriksministeren:

«Kampen mot spredning av masseødeleggelsesvåpen, herunder atomvåpen, er en viktig oppgave for det internasjonale samfunnet og inngår som en integrert del av norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk. I 1995 ble ikke-spredningsavtalen forlenget på ubestemt tid med et sett av prinsipper og målsettinger for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Et enstemmig sluttokument fra tilsynskonferansen i 2000 gikk inn for 13 skritt for full atomnedrustning. Mangelen på fremdrift er bekymringsfull. Norge har i høst både under nedrustningskonferansen i Genève og i FN understreket de 13 skrittene og fremhevet at det er helt essensielt at tilsynskonferansen i 2005 må lede til fremgang i atomnedrustningen.

Hvordan vil Norge i år forholde seg til fremlagte forslag i FN om revitalisering av arbeidet med kjernefysisk nedrustning, bl.a. New Agenda Coalition-resolusjonen «Mot en atomvåpenfri verden: en ny agenda»?»

Marit Nybakk (A): Nedrustning og ikke-spredning har alltid stått i fokus i Norge, både hos politiske myndigheter og hos det norske folk. En meningsmåling fra noen år tilbake viste at 92 pst. mente at Norge skulle ar-

beide aktivt for et forbud mot atomvåpen. Norge har sterke folkelige bevegelser og organisasjoner som engasjerer seg i kampen mot atomvåpen og andre ødeleggelsesvåpen. Dette er et av de viktigste spørsmålene i vår tid. Vi har et politisk og moralsk ansvar for å holde det på dagsordenen og bidra i alle relevante internasjonale fora til nedbygging, ikke-spredning og eliminering av denne type våpen.

Nå ble denne interpellasjonen fremmet for å få en debatt i Stortinget foran behandlingen av årets resolusjon fra de såkalte New Agenda-landene i FNs generalforsamling, om en atomvåpenfri verden. Den ble imidlertid votert over 4. november, så vidt jeg husker, og Norge avstod fra å stemme, som i fjor – i motsetning til under Stoltenberg-regjeringen, da vi høsten 2000 stemte for en tilsvarende resolusjon. Vi mener vi burde stemt for årets også, og jeg vil be utenriksministeren begrunne hvorfor det ikke skjedde. Vi fjerner naturligvis ikke atomvåpen med FN-resolusjoner. Likevel gir positiv stemmegivning viktige signaler til atommakterne. I år var det spesielt viktig med tanke på det videre arbeidet fram mot tilsynskonferansen i 2005. Vi er inne i en kritisk fase. Det er avgjørende at alle som har innflytelse på det videre arbeidet med atomnedrustning, bidrar til at vi ikke får noe sammenbrudd i ikkespredningsarbeidet i 2005, og at Ikkespredningsavtalen, NPT, videreføres og styrkes også fram mot 2010. NPT er i dag det eneste multinasjonale ikkesprednings- og nedrustningsalternativet som vi har.

Det årets NAC-resolusjon forsøkte, var å slå ring om de 13 skrittene mot atomnedrustning fra tilsynskonferansen i 2000. Og i *den* sammenheng er det viktig å jobbe for slike resolusjoner – i en verden med atommateriale på avveier, atommateriale som kan havne i hendene på terrorister eller ustabile regimer.

Aftenposten og andre medier skriver faktisk i dag om at det er stjålet atommateriale i Barentshavet, og det er blant de tingene som virkelig er alvorlig i denne sammenheng. Derfor blir dette også en av de store truslene, også definert som en del av norsk forsvarspolitik, sikkerhetspolitikk og utenrikspolitik.

Vi må bekjempe alle typer ødeleggelsesvåpen, kjemiske våpen, bakteriologiske våpen og atomvåpen. Men atomvåpen og radioaktivitet står fortsatt i en særstilling når det gjelder død og ødeleggelse.

En av de grusomste handlingene i moderne krigshistorie var atombombene som ble sluppet over Hiroshima og Nagasaki i august i 1945. Bare i Hiroshima brente bomben opp 80 000 mennesker i løpet av sju sekunder. Det er noe vi ikke kan fatte. I tiårene etter har ytterligere titusener av dem som overlevde dette menneskeslaktet, lidd en smertefull død på grunn av ettervirkninger.

Verden ble aldri helt den samme etter Hiroshima. Energien og styrken i atomvåpen, i dag tusen ganger sterkere enn i 1945, er av en karakter vi knapt kan fatte. Det er forresten viktig å være klar over at de bombene som terroristorganisasjonene kan lage, vil være omtrent som Hiroshima-bomben, hvis de får tak i bl.a. uran og plutonium.

Den aller første atombomben smalt i Los Alamos i New Mexico 16. juli 1945. Det var da forskerne jobbet på spreng for å utvikle det nye ødeleggelsesvåpenet. Det ble sagt at solen stod opp to ganger den dagen – den ene gangen som en rødglødende kule, den andre gangen med et gigantisk smell. Slik startet atomkappløpet.

Ukontrollert spredning av atomvåpen og nukleært materiale utgjør i dag trolig den mest akutte trusselen mot menneskeheten, mot sivilisasjonen og mot miljøet på kloden vår.

Men i dag stammer ikke trusselen om kjernefysisk krig fra stormaktsrivalisering i en todelt verden. Den er der i form av spredningsfare til land med uberegnelige regimer. Vi skal ikke undervurdere at Nord-Korea har trukket seg fra Ikkespredningsavtalen eller at Iran og Nord-Korea ikke overholder kravene fra Det internasjonale atomenergibyrådet. Men trusselen er også der fordi atomvåpenkompetanse og spaltbart materiale etter Sovjetunionens fall kan være ute av kontroll og, som jeg sa, havne i hendene på terroristnettverk, og f.eks. på grunn av atomavfall i Nordvest-Russland, materiale som i en gitt situasjon kan brukes til å lage såkalte «dirty bombs».

Kanskje er det en sammenheng mellom de gamle og de nye atomtruslene. De nye truslene har fått flere til å bringe atomvåpnene fram til forsvarsdoktrinene. I tillegg viser de land som allerede har slike våpen, dessverre større vilje i dag til å bruke våpnene og bruke dem i kampen mot dem som har skaffet seg eller mistenkes for å forsøke å skaffe seg masseødeleggelsesvåpen. Vi vet at USA jobber med å utvikle såkalte «mininukes».

Representanten Haakon Blankenborg sa i en interpellasjonsdebatt 8. mai i år:

«Vi har egentlig ingen andre veier å gå på dette området enn avtaleveien.»

Det tror jeg vi alle sammen kan slutte oss til.

Ikkespredningsavtalen er det viktigste virkemidlet vi har. Da avtalen ble forlenget på ubestemt tid i 1995, ble kravene til tilsynsprosessen skjerpet med et sett av «Prinsipper og målsettinger for kjernefysisk ikke-spredning og nedrustning». Til tross for dette stoppet flere viktige prosesser opp gjennom 1990-tallet. Tilsynskonferansen i 2000 ble imidlertid et gjennombrudd, med et handlingsprogram med 13 viktige skritt eller punkter. Vi ser dessverre allerede tilbakeskritt i forhold til 2000. Skrittene går altså i feil retning.

Et av de 13 punktene var å få til en snarlig ikrafttredelse av Prøvestansavtalen. USA ønsker ikke å ratifisere avtalen, og jeg vil be utenriksministeren fortsette det presset jeg vet Norge har overfor amerikanerne på dette punktet.

Jeg vet at Norge har spilt en ledende rolle i arbeidet med å forberede Prøvestansavtalens ikrafttreden, særlig når det gjelder å få på plass dens viktigste verifikasjonsmekanismer. NORSAR på Kjeller gjør – som norsk senter for verifikasjon av avtalen – en viktig jobb. I mellomtiden er det avgjørende å videreføre det faktiske moratoriumet på kjernefysiske prøvesprengninger.

Blant de 13 punktene er også en videreføring av START-prosessen og en styrking av ABM-avtalen. Nå

sa jo USA opp ABM-avtalen, tilsynelatende i et samspill med Russland. Dersom partene ønsket å gå nye veier, er det i alle fall viktig å videreføre den strategiske stabiliteten som ABM-avtalen bidrog til å sikre. Men med ABM-avtalen forsvant også START-prosessen.

Det er også grunn til, ikke minst for oss som bor i Europa, å sette fokus på framdrift i nedbyggingen av de taktiske kjernevåpnene på kontinentet vårt. Dette er et europeisk problem, for øvrig noe som egner seg for NATO-Russland-rådet. NATO har også gitt arbeidet med ikke-spredning og kjernefysisk nedrustning høy prioritet, både på toppmøtet i 1999 og særlig på Praha-møtet i november i fjor.

Effektiv nedrustning og ikke-spredning kan bare finne sted dersom ny produksjon av spaltbart materiale opphører. Spaltbart materiale og overskuddsmateriale må komme inn under internasjonal kontroll i regi av IAEA.

Ikkespredningsavtalen er noe mer enn en ikkespredningsavtale. En sentral del er atommaktens forpliktelse til nedrustning og fjerning av sine kjernevåpen som motytelse for at nye land ikke skaffer seg atomvåpen. Også i handlingsplanen fra tilsynskonferansen i 2000 erkjenner atommaktene sin utvetydige forpliktelse til å ruste ned og eliminere kjernevåpen. Det er viktig at vi stiller krav om at de påbegynner arbeidet. I stedet har flere, hver på sin måte, stadfestet kjernevåpenenes rolle, som jeg sa.

Et viktig skritt på veien er imidlertid G8-landenes initiativ Global Partnership, et initiativ mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og annet ødeleggelsesmateriale. Her legger G8-landene 20 milliarder dollar på bordet. For Norge er det viktig at noen av disse pengene brukes til opprydding av atomavfall i vårt grannelag, på Kola-halvøya i Nordvest-Russland. Oppslagene om at det er blitt stjålet atommateriale, underbygger og bekrefter dette. Jeg vil derfor også be utenriksministeren si litt om de norske initiativene overfor Global Partnership.

Utenriksminister Jan Petersen: Kampen mot spredning av masseødeleggelsesvåpen er en høyt prioritert oppgave for Regjeringen. Ikkespredningsavtalen for kjernevåpen er et helt sentralt virkemiddel i dette arbeidet.

Ikkespredningsavtalen ble, som representanten Nybakk anfører, i 1995 forlenget på ubestemt tid. Etter vårt syn innebar dette vedtaket at kjernevåpenstatene bekreftet sin forpliktelse til å nå full kjernefysisk nedrustning, samtidig som de stater som ikke hadde kjernevåpen, sa fra seg muligheten til å skaffe seg slike.

Sluttdokumentet fra NPTs tilsynskonferanse i 2000 konkretiserte kjernevåpenstatenes forpliktelse til å ruste ned. Denne handlingsplanen må vi holde fast ved.

Vi må imidlertid erkjenne at vi er kommet kortere enn vi hadde håpet på. Norge har derfor i en rekke internasjonale fora uttrykt utålmodighet over gjennomføringen av sluttdokumentet fra 2000. Prøvestansavtalen er ikke trådt i kraft. USAs manglende ratifikasjon av denne avtalen er sterkt beklagelig. Dette har jeg fremholdt overfor amerikanske myndigheter, og, som Marit Nybakk etterlyser, det skal vi selvfølgelig fortsette å gjøre. Vi har også be-

klaget at Nedrustningskonferansen i Genève ikke har lyktes i å starte forhandlinger om et produksjonsforbud for spaltbart materiale som kan brukes til kjernevåpenformål. En slik avtale er helt vesentlig for videre fremgang i kjernefysisk nedrustning.

Bildet er imidlertid ikke helt svart. Moskva-avtalen fra mai 2002 om et strategisk partnerskap mellom USA og Russland vil føre til store kutt i de to lands styrker av strategiske kjernevåpen. USA har gått svært langt i nedbyggingen av sine taktiske kjernevåpen. Det er viktig at den amerikansk-russiske dialogen fortsetter og intensiveres, slik at vi kan oppnå ytterligere reduksjoner.

Det er, som representanten også fremholder, viktig å sikre fortsatt fremgang på nedrustningsområdet i arbeidet frem mot neste tilsynskonferanse for Ikkespredningsavtalen i 2005. Dette har Norge sterkt understreket i de forberedende møtene til denne konferansen. Sammen med Nederland og Belgia la Norge i vår frem et dokument som fremhever behovet for å styrke arbeidet med både ikke-spredning og kjernefysisk nedrustning. Dokumentet vil inngå i det grunnlag man vil arbeide ut fra når konkrete anbefalinger til tilsynskonferansen skal forhandles.

Ikke-spredning og nedrustning er to sider av samme sak og må gjensidig forsterke hverandre. Norge har i Nedrustningskonferansen i Genève og i FN's generalforsamling vist til nødvendigheten av å bevare og styrke NPTs autoritet og integritet. Vi har uttrykt uro over at Nord-Korea sier at landet ikke lenger er bundet av forpliktelsene i avtalen, og understreket betydningen av at Iran må samarbeide fullt ut med Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA. Deler av Irans atomprogram har vært klart uakseptabelt. I den rapporten som IAEAs generaldirektør Mohamed ElBaradei la frem tirsdag 11. november, konkluderer han bl.a. med at Iran i en årrekke har hatt hemmelige uran- og laseranrikningsprogram, i strid med landets IAEA-forpliktelser.

IAEAs ulike inspeksjonsordninger er et av de viktigste virkemidler vi har i arbeidet for å hindre spredning av kjernevåpen. Det er derfor av helt avgjørende betydning at disse ordninger overholdes og respekteres.

I FN's generalforsamling fremlegges det en rekke ulike resolusjoner om kjernefysisk nedrustning. Norge har støttet en japansk resolusjon som skisserer en skrittvis og balansert prosess mot vårt endelige mål, som er total fjerning av kjernevåpen. Denne resolusjonen legger stor vekt på gjennomføring av forpliktelsene fra tilsynskonferansen i 2000, og tar bl.a. til orde for ugjenkallelige nedskjæringer i kjernevåpenarsenalene, ikrafttredelse av Prøvestansavtalen og at kjernevåpen skal få redusert betydning i statenes sikkerhets- og forsvarspolitik.

Den japanske resolusjonen samler bred oppslutning. Hele 146 land stemte i år for denne resolusjonen. Dette viser etter min mening at den utgjør en konstruktiv og samarbeidsrettet plattform for å skape en ny giv på nedrustningsområdet.

De såkalte Ny Agenda-landene – Brasil, Egypt, Irland, Mexico, New Zealand, Sverige og Sør-Afrika – har i flere år fremmet to resolusjoner om kjernefysisk nedrustning. Fra norsk side støtter vi hovedformålet med dis-

se resolusjonene. Men samtidig har vi i vår dialog med Ny agenda-landene fremholdt at resolusjonstekster med unødvendig negativ grunntone og retorisk brodd mot kjernevåpenstater ikke er veien å gå. Vi ønsker vedtak som kan samle bredest mulig oppslutning og dermed danne et reelt grunnlag for videre fremgang, ikke score retoriske poeng. Det er kjernevåpenmaktene som sitter med nøkkelen til ny kjernefysisk nedrustning.

Også i år valgte Ny agenda-landene en tilnærming som etter vårt syn ikke tjener nedrustningens sak. Vår dialog med Ny agenda-landene viste at det heller ikke denne gang var vilje til å ta hensyn til våre synspunkter. De fleste nåværende og kommende NATO-landene, deriblant Norge, valgte derfor å avstå under avstemningen om begge resolusjonene. USA, Storbritannia og Frankrike stemte imot begge resolusjonene. Canada bad på sin side om en separat votering om et avsnitt om missilforsvar i resolusjonen om generell kjernefysisk nedrustning og avstod ved denne, men stemte for resolusjonen som sådan.

Det kan ofte være fristende med kraftige markeringer på et område som kjernevåpen. Vi er og skal være utålmodige. Et for unyansert budskap kan i realiteten virke mot sin hensikt. Dersom vi skal lykkes med å styrke Ikkespredningsavtalen, er det viktig at vi i tiden fremover arbeider målbevisst for å sikre et positivt utfall av tilsynskonferansen i 2005. Sluttklæringen fra denne konferansen fordrer enighet mellom alle statsparter. Det er særlig viktig å engasjere kjernevåpenstatene på en konstruktiv måte.

La meg avslutningsvis si noen ord om det multilaterale arbeidet med nedrustning og ikke-spredning. Det har vært en voksende frustrasjon over at de multilaterale institusjonene ikke fungerer etter hensikten. Dette gjelder også FNs generalforsamlinger. I sommer var Norge med på å starte en debatt om reform av Generalforsamlingens 1. komite, som er komiteen som behandler spørsmål knyttet til nedrustning og internasjonal sikkerhet. Norge la frem konkrete forslag til hvordan arbeidet i denne komiteen kan gjøres mer målrettet og bedre møte dagens utfordringer. Forslagene fikk god mottakelse.

Vi arbeider nå for å holde oppe fremdriften i denne reformprosessen. Det er imidlertid klart at det ikke vil være tilstrekkelig bare å endre på arbeidsmetoden til 1. komite. Vi må også gripe tak i nedrustningskonferanser generelt, som har vært lammet i mer enn syv år uten at medlemmene har klart å enes om et arbeidsprogram. Vi må videre se nærmere på FNs nedrustningskommisjon. Det er en institusjon som er blitt klart marginalisert de seneste årene. Vi må ikke minst vurdere hva som kan gjøres for å styrke de multilaterale nedrustnings- og ikke-spredningsavtalene. I dette vil vi arbeide nært med våre allierte og likesinnede land. Vi vil videreføre dialogen med Ny Agenda-landene og land i den alliansefrie bevegelsen. Vårt mål er å nå frem til et samlende sluttokument i 2005 som legger grunnlaget for ytterligere nedskjæringer i kjernevåpenarsenalene, og en klar styrking av ikke-spredningsregimet. Målsettingen er klar: en verden fri for kjernevåpen.

Marit Nybakk (A): Jeg takker for utenriksministerens svar, ikke minst for den aller siste setningen hans, om at målet vårt er en total eliminering av kjernevåpen.

Det er mye vi er enige om i norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk når det gjelder arbeidet for nedrustning generelt, og atomnedrustning og kamp mot masseødeleggende våpen spesielt. Jeg synes det også går fram av utenriksministerens svar. Likevel er jeg fortsatt skuffet over at Norge valgte å avstå under voteringen over årets New Agenda Coalition-resolusjon, og jeg vil spørre om det ble gjort aktive forsøk på eventuelt å komme til enighet om en tekst.

Jeg er enig i at man ikke skal være unyansert. Det tjener absolutt ikke denne saken på. Atomnedrustning er et vanskelig område, hvor det kreves både kløkt og diplomati i det videre arbeidet. Men denne resolusjonen pekte framover mot tilsynskonferansen i 2005 og var veldig målrettet i forhold til å sikre Ikkespredningsavtalens framtid. NAC forsøkte, som jeg sa i mitt første innlegg, å slå ring om de 13 skrittene fra forrige tilsynskonferanse – 13 tiltak som Norge har støttet i praktisk talt alle de internasjonale sammenhenger hvor man har snakket om nedrustning, og man har gitt uttrykk for bekymring over at det ikke akkurat er raske skritt som tas.

Med de økende terrortrusler og gjentatte terrorangrep i tillegg til ustabilitet og uforutsigbarhet er det viktig å styrke de multilaterale samarbeidsmekanismene på nedrustningsområdet. De nye truslene blir faktisk enda farligere med uran og plutonium på avveier. Produksjonsstans av kjernevåpen og opprydding av avfall blir en hovedoppgave i nedrustningsregimet. Sikring og kontroll av atommateriale går rett i kjernen på terrorbekjempelsen, etter min oppfatning. Ikke-spredningsregimet blir selve forutsetningen. Vi må jobbe innenfor rammen av NPT. Her er også artikkel 6 viktig, fordi det må være et mål å redusere kjernevåpenenes politiske og militære rolle. Vi må altså understreke nedrustningsaspektet like mye som ikke-spredningsaspektet. Vi skal være resultatorienterte og ikke drive deklarasjonspolitikk. Men her mener jeg faktisk at det henger ganske mye sammen, og også at årets NAC-resolusjon var betydelig mer balansert enn tidligere resolusjoner, bl.a. gjennom vektleggingen av russiske taktiske atomvåpen, understreking av ansvaret til Nord-Korea og bekymring over Iran. Jeg vil be utenriksministeren videreføre den dialogen som han nevnte i sitt svar, med New Agenda-landene, som jo også inkluderer vårt naboland Sverige. Jeg vil også be utenriksministeren i det videre nedrustningsarbeidet bidra til at ikkespredningsregimet videreføres fram mot 2005, og at man må ta praktiske og konkrete grep.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg la med stor interesse merke til hvordan Marit Nybakk balanserte sitt presentasjonsinnlegg. Det gav en veldig bred tilnærming til denne problemstillingen. Det er en tilnærming jeg slutter meg helt til. Her er det svært mange forskjellige elementer som må gripes tak i.

Jeg la merke til at spørsmålet om New Agenda Coalition var ett, men bare ett, av de elementene som der ble

fremhevet. Vi var konkret uenige om de to tekstene som ble fremlagt, var gode nok. Vi har vært, som jeg sa, i dialog med landene uten å nå frem med våre synspunkter. Jeg vil gjerne understreke at vi nettopp stemte for det japanske forslaget, som samlet en bred tilslutning fra medlemslandene i forsamlingen. Derfor tror jeg at selve spørsmålet om reduksjon av kjernevåpen og masseødeleggelsesvåpen i sin alminnelighet, som Marit Nybakk nevnte, er et spørsmål som går langt, langt utover en konkret vurdering av en resolusjonstekst i FN. Det er den brede enigheten som jeg for min del vil understreke nå.

Jeg la spesielt merke til det Marit Nybakk sa om faren for at terrorister får tak i masseødeleggelsesvåpen. Jeg er helt enig med henne i at et av hovedproblemene nettopp ligger der. Det betyr også at det arbeidet som gjøres i Nordvest-Russland, ikke bare har et miljøaspekt, men definitivt også et ikkespredningsaspekt og det gjelder også spørsmålet om terrorisme, som er viktig. Vi satser jo fra norsk side midler i Nordvest-Russland. Vi vet at vi er små i den store sammenhengen, og er nettopp derfor svært glad for G8-initiativet. Marit Nybakk har sikkert lagt merke til at vi bl.a. har et tett og nært forhold til ikke minst formannen i det amerikanske senats utenrikskomite, som er personlig opptatt av denne typen problemstillinger. Det er en alliansebygging som vi fra norsk side legger stor vekt på.

Jeg la også merke til hva hun sa om uberegnelige regimer, og kan bare slutte meg til den bekymring hun gav uttrykk for når det gjelder disse uberegnelige regimene. Det er meget bekymringsfullt å se hvordan land som Nord-Korea og Iran har opptrådt i det siste. Det er iallfall godt å få fakta opp på bordet, slik vi nå har fått i tilfellet Iran. Den forståelsen tror jeg er svært viktig, og det forteller oss hva slags utfordringer vi her står overfor.

Leif Lund (A): Innholdet i sikkerhetspolitikken har endret seg de siste tiår. Likevel er det bred enighet om at noen av de trusler vi generelt har framfor oss, er:

- økt terrorfare, bl.a. fra ulike fundamentalister
- internasjonal organisert kriminalitet
- transport og misbruk av radioaktivt avfall og atomkompetanse
- levestandardnedgang i postsovjetiske områder og i det tidligere Øst-Europa

Som vi ser, kan svært mange av disse utfordringene knyttes til Norges tilstøtende nærområder i nord. I nord finnes med andre ord noen av de største sikkerhetspolitiske utfordringene Norge står overfor.

En pekepinn på hva som kan skje i nordområdene, fikk vi da den russiske ubåten «Kursk» sank i havet i august 2000. Et nytt innblikk i samme problemstilling fikk norske myndigheter da den utrangerte russiske atomubåten K-159 sank under slep utenfor Kolahalvøya for ti uker siden. Ifølge Aftenposten 20. oktober i år ligger det 190 slike utrangerte atomubåter nær Norges grenser. K-159 ligger på 200 meters dyp, med to atomreaktorer om bord. Riktignok er reaktorene avslått, men disse to eksemplene, som bare er knyttet til ubåter, gir et lite innblikk i hva som skjer. Begge disse ulykkene peker på at

Norge må ha kunnskaper om og må fokusere på det som skjer i nord, selv om det sikkerhetspolitiske fokus for svært mange andre har flyttet seg lenger sør.

For Norge har ikke dette fokuset flyttet seg, for vi vet at ca. 20 pst. av alle reaktorer i hele verden befinner seg i våre nordlige nærområder. Vi vet også at det er mye spaltet materiale, dvs. materiale som er brukt som brensel, som befinner seg på Kolahalvøya. Likevel er det en utfordring å få vite nøyaktig hvor mye spaltet materiale som er der. Det er på dette punktet at gjennomsiktighet er så viktig. Med økt gjennomsiktighet kan vi i større grad vite hvilke tiltak som må settes inn, fordi vi vet hvilke utfordringer vi står overfor.

Barentshavet er et av verdens mest ressursrike og produktive havområder. Markedet for fisk og annen sjømat er svært følsomt for forurensning, og ikke minst for rykter om forurensning. Nivåene for radioaktiv forurensning i norske havområder er heldigvis lave. Disse målingene blir påvirket av dagens virksomhet og av tidligere utslipp som f.eks. fra prøvesprengningene på 1950- og 1960-tallet.

Bjørn Hernæs (H): Jeg synes utenriksministerens ambisiøse målsetting om en atomfri verden danner en fin ramme rundt denne debatten. Jeg har også lyst til å takke Marit Nybakk for at hun reiser den. Dette er et tema som vi aldri kan la ligge, selv om det tar lengre tid å komme frem til løsninger enn det vi i utålmodighet kunne ønske oss.

Jeg har lyst til å ta utgangspunkt i det faktum at Ikke-spredningsavtalen etter vårt syn gjelder på ubestemt tid. Vi må altså arbeide videre for at den forpliktelse som ligger i avtalen, blir opprettholdt. Jeg er også veldig glad for at Norge viser utålmodighet i de internasjonale fora hvor vi deltar, slik at vi kan arbeide videre mot en endelig løsning. Jeg deler det syn at det er sterkt å beklage at USA ikke finner å kunne ratifisere avtalen. Allikevel foretrekker jeg, slik utenriksministeren gjorde i deler av sin redegjørelse, å peke på at bildet ikke er helt svart. Det er dialoger på gang, og særlig vil jeg nevne avtalene mellom USA og Russland, hvor vi hva Nordvest-Russland angår, kan delta på en konstruktiv måte. Jeg synes man skal legge stor vekt på det. Amerikanerne har gått veldig langt i å redusere sine kjernevåpen, og vi håper og tror at det er mulig å få til mer også i Nordvest-Russland.

Jeg henviser igjen til det arbeidet senator Lugar gjør, og den gode kontakten vi har, både gjennom komiteene og gjennom arbeidet i Utenriksdepartementet. I den sammenheng er det viktig igjen å understreke at vi ikke får til en løsning her ved å bruke retoriske knep. I så henseende slutter jeg meg helt til utenriksministerens anbefaling og støtte til det japanske forslaget, som har vunnet bred oppslutning. Så får vi se med velvilje og forståelse på mye av planene og målsettingen for Ny Agenda-landene, men jeg vil understreke at fra norsk side har det vært helt riktig at man ikke deltok i avstemningen på Ny Agenda-landenes side.

La meg bare slutte med det som utenriksministeren også sluttet med: Ambisjonen er en verden fri for kjernevåpen.

Christopher Stensaker (FrP): Interpellasjonen fra representanten Marit Nybakk berører et stadig viktigere tema i en global verden, som preges av krig og uro mange steder. Dette tema blir også tatt opp på en interparlamentarisk konferanse om å redusere trusselen fra masseødeleggelsesvåpen som holdes i Strasbourg kommende torsdag og fredag. Jeg kommer også inn på temaet som saksordfører i neste sak, som bl.a. dreier seg om eksportkontroll og internasjonalt ikkespredningssamarbeid.

Det er urovekkende at man ser at stadig flere ustabile og udemokratiske land er i ferd med å anskaffe seg våpen som ikke bare truer potensielle fiender, men også land som ikke er med i konflikten. Dette gjør at arbeidet med å føre kontroll med hvem som har masseødeleggelsesvåpen, og hvem som er i ferd med å anskaffe seg disse, blir stadig viktigere. Dette betyr at det internasjonale samfunn får et stadig større ansvar for å sørge for at slike våpen ikke kommer på avveier. Fremskrittspartiet ser det derfor som svært viktig at Norge gjennom de inngåtte internasjonale avtaler om ikke-spredning fortsatt aktivt støtter opp om arbeidet med å forhindre at nye land, terrororganisasjoner og andre får tilgang til teknologi og materiell egnet til å fremstille masseødeleggelsesvåpen generelt.

Fremskrittspartiet ser også med bekymring på de utviklingstrekk som fremkommer med tanke på Nord-Koreas utvikling av atomvåpen og deres trusler om å trekke seg fra internasjonale forpliktelser innenfor inspeksjons-, rapporterings- og ikkespredningsavtaler. På dette området må Norge være klar og konsis med tanke på de signaler vi gir til Nord-Korea og andre land som f.eks. Iran, som nå virker å være i stand til å utvikle atomvåpen. Dette viser klart at Iran og andre ikke tar de signaler som i sterk grad har framkommet tidligere om framstilling av slike typer våpen overfor land som i utgangspunktet ikke har denne kapasiteten. Det er viktig at Norge inntar en kritisk holdning overfor Iran, og vurderer dette opp mot norsk deltakelse i oljeutvinning o.l. i Iran.

Med tanke på dagens situasjon i lys av internasjonal terror og tilknytningsformer til denne type aktivitet er det også bekymringsfullt at det ser ut til å være land som ikke har betenkeligheter med å blande inn andre aktører når det gjelder utvikling av denne typen teknologi. Land som vi ikke kan regne som stabile med tanke på terrornettverk og terroraktivitet, ser ut til å få kunnskap og hjelp utenfra.

Norge har og bør fortsatt ha en klar holdning til spredning av masseødeleggelsesvåpen, slik at verden blir en tryggere plass for oss alle.

Bjørn Jacobsen (SV): Det er ei kjend sak at det reelt sett ikkje har skjedd mykje framgang i FN dei siste sju åra når det gjeld nedrusting. Utanriksministeren var også inne på det viktige reformarbeidet som skjer i FN, og som Noreg skal delta aktivt i. Og, som det har blitt nemnt av fleire her, ein resolusjon frå Japan fekk faktisk tilslutning. Tittelen på den resolusjonen er om ein veg til den totale elimineringa av kjernevåpen. Det gleder meg stort

å høyre frå alle som har hatt ordet her i dag, at det er brei semje om at det er det endelege målet.

Men anten vi vil eller ikkje, er kanskje den viktigaste prøvesteinen med omsyn til viljen til nedrusting, i alle fall i FN-systemet, det resolusjonsforslaget som ligg føre frå dei såkalla Ny Agenda-landa. Noreg har i løpet av tre år både røysta for det forslaget og også late vere å røyste. Om vi ser på litt av forskjellane i teksten, kan vi kanskje finne ut kvifor Noreg har endra syn. Ein har gått til ei ikkje fullt så nedrustingskonsekvent linje som det som i alle fall vi i SV hadde håpt ein kunne ha vore på.

I 2000 stod det i NAC-resolusjonen at ein gjev uttrykk for si djupaste uro for menneskeheita fordi atomvåpen kan bli brukt. Så kjem det seinare eit nytt forslag, for ein prøver å gå nokre skritt framover, om at ein er overtydd om at eksistensen av atomvåpen er ein trussel mot menneskeheitas overleving, om dei blir brukte, altså ei klar skjerping av teksten. Det var m.a. då vi ikkje kunne gå god for den teksten. Desse to eksempla viser korleis Ny Agenda-landa prøver å gå små skritt framover for å få til semje om kjernefysisk nedrusting innafor FN-systemet, ved å strekkje litt på teksten frå tidlegare.

Ingen er vel i tvil om at det er USA som får utfordringa å bale med NAC-resolusjonane. For Noreg har det vel vore ei avveging kor langt ein kunne gå i å kritisere ein nær alliert innafor FN sine rammer, som ein resolusjonstekst er. Ei anna avgrensing for Noreg for å støtte NAC har vore, og er, NATOs strategiske konsept, som held fast på at atomvåpen er essensielt for alliansen i uoverskueleg framtid. Dette står i sterk kontrast til forpliktingane som ligg i Ikkjespreiingsavtalen. Her gjekk jo NATO-landet Canada føre og røysta for NAC-resolusjonen, og Nederland røysta som Noreg, dei lét det vere, men sa rett ut at det gjorde dei fordi NAC-resolusjonen kjem i konflikt med NATOs atomstrategi.

Utanriksministeren svarte meg i spørjetimen i fjor at Noreg avstod frå å røyste fordi Noreg fann tekstane frå NAC-landa lite eigna til å fremje kjernefysisk nedrusting. Det er jo litt det utanriksministeren er inne på i dag. Men eg kunne tenkje meg å få ein kommentar frå utanriksministeren om kva dette heilt konkret går på. Er det enkeltpunkt, allianseforhold, som bind oss opp, eller er det ordlyden i teksten som gjer det vanskeleg å tilslutte seg NAC-resolusjonen?

Lars Rise (KrF): Arbeidet med å skape fred mellom nasjoner og folkegrupper er en av de fremste oppgavene for vår utenriks- og sikkerhetspolitikk. Kristelig Folkeparti mener at selve eksistensen av kjernevåpen utgjør en trussel mot menneskeheten, og at den eneste virkelige garantien mot disse våpnene er at de blir utslettet og aldri brukt eller produsert igjen. Avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen er selve hjørnesteinen i det internasjonale nedrustnings- og ikkespredningsarbeidet. Den er det eneste formelle hinderet mot internasjonal spredning av kjernevåpen, med mål om å fremme internasjonal stabilitet uten kjernevåpen. Avtalen utgjør dermed en bærebjelke i det globale sikkerhetsbildet.

Kristelig Folkeparti er bekymret over at Ikkespredningsavtalen stadig er under press, og vi støtter målsettingene i de to Ny Agenda-koalisjonsresolusjonene om at en trenger en politisk revitalisering av arbeidet med kjernefysisk nedrustning.

Kristelig Folkeparti er kjent med at flere resolusjonsutkast om kjernefysisk nedrustning blir behandlet ved sesjonene i FNs generalforsamling, og konstaterer at Norge i år valgte å avstå fra å stemme for Ny Agenda-resolusjonen.

Det er gjort framskritt på nedrustningsområdet og når det gjelder ikke-spredning. Over 60 år etter at de første kjernevåpnene ble detonert, er det i dag åtte stater som har kjernevåpen, mot tretti den gang. Vi kan med sikkerhet si at Ikkespredningsavtalen har bidratt til å dempe antallet nye kjernevåpenstater. Ingen annen internasjonal avtale har flere medlemmer enn denne, bare India, Israel og Pakistan står utenfor.

Tross positive tendenser er det grunn til å være urolig for framtiden til Ikkespredningsavtalen. Hovedtrusselen er manglende etterlevelse av ikkespredningsforpliktelsene, og vi etterlyser en større framdrift på nedrustningsområdet. Vi ser en manglende gjennomføring og oppfølging av de 13 handlingsstegene vedtatt på tilsynskonferansen i 2000. Nord-Koreas annonserte uttreden av avtalen er urovekkende, det samme er spørsmålet om Irans kjernefysiske program. Særlig bekymringsfullt er det at også USA har en manglende framdrift på nedrustningsområdet. Prøvestansavtalen ble avvist. ABM-avtalen ble oppløst i fjor, og med den også START-prosessen. Kristelig Folkeparti ser positivt på at USA og Russland inngikk en ny avtale, den såkalte Moskva-avtalen. Men hovedproblemet med denne avtalen sammenliknet med tidligere avtaler er at den er for vag. Det er videre bekymringsfullt at USA utvikler nye typer kjernevåpen som «bunker busters», og at den nye loven om rustningsprogrammer innebærer at det gamle forbudet mot små atomsprengladninger, såkalte «mininukes», må bli opphevet. Om ledende kjernevåpenstater er i ferd med å snu ryggen til avtalebasert rustningskontroll og multilaterale avtaler, lover dette ikke bra for ikkespredningsavtalens framtid. Argumentene for å skaffe seg slike nye og varierte våpen er at trusselbildet er endret, og at bekjempelse av nye motstandere krever dette. Faren er at atomterskelen senkes ved at andre også da vil skaffe seg slik teknologi, og at terskelen for bruk av slike «mininukes» kan være lavere. Da har vi ikke fått en tryggere verden. Den eneste måten å gjøre verden tryggere på er ved internasjonalt forpliktende samarbeid.

Det er grunn til å gi norske myndigheter, som har vært pådriver i flere spørsmål, ros. Norge har bl.a. tatt til orde for å gjøre I. komite i FN mer effektiv, vi har vært kritiske til USA når det gjelder prøvestansavtalen, vi har vist uro over «mininukes», og vi har ytret oss mot taktiske våpen og kontrollen med spaltbart materiale.

Åslaug Haga (Sp): Til tross for at det har funnet sted en betydelig reell nedbygging av kjernevåpnenes rolle og

antall i Europa, er det langt fram til vi når målet om full kjernefysisk nedrustning i Europa og globalt.

Senterpartiet er opptatt av at Norge fortsatt må jobbe aktivt for både å motvirke spredning av kjernevåpen og for å bygge ned atomvåpnenes rolle i internasjonal politikk. Det er i fremme av samarbeidsstrukturer og som positiv og pragmatisk bidragsyter og deltaker i internasjonale forhandlinger at Norge kan oppfylle sitt ansvar innenfor kjernefysisk nedrustning.

Vi må erkjenne at kjernevåpenmaktene sitter med nøkkelen til videre kjernefysisk nedrustning, og at disse derfor har et særlig ansvar. Dette ansvaret må ikke utvannes. Det betyr imidlertid ikke at det øvrige verdenssamfunnet ikke skal engasjere seg tungt.

Tillitskapende tiltak og åpenhet er sentrale stikkord i denne sammenheng. Jeg vil trekke fram igjen Canberrakommisjonens rapport. Den har begynt å bli noen år, men den inneholder en rekke viktige forslag knyttet til f.eks. senket beredskapsnivå, fjerning av stridshoder fra leveringsmidler, stans i deployering av ikke-strategiske kjernevåpen og slutt på subkritisk testing av kjernevåpenrelatert utstyr.

Jeg håper at utenriksministeren kan kommentere status for noen av de tiltakene som ligger i Canberra-kommisjonens rapport, og hvordan Norge forholder seg til dem.

Ikkespredningsavtalen spiller en nøkkelrolle i det videre arbeidet for kjernefysisk nedrustning. Det er av største betydning at denne avtalen ikke undermineres. Det er sterkt bekymringsfullt at ulike land ikke følger opp avtalen, og det trengs videre arbeid for å få resterende land til å underskrive avtalen. La meg også understreke at avtalens troverdighet er avhengig av etterlevelse, i den forstand at det må være full stopp i kvalitativ oppgradering av atomvåpenbeholdningene, økt åpenhet om våpenarsenalene og plutoniumbeholdninger og ikke minst fortsatte våpenreduksjoner.

De siste dagene er vi igjen blitt minnet om at kjernefysisk materiale kan komme i gale hender, og hvor viktig det er at så ikke skjer. Det videre samarbeidet med Russland og andre partnere om atomopprydding i våre nær-områder er derfor av største betydning. Det er gledelig å registrere at dette arbeidet har en viss framgang, og jeg gir Regjeringa honnør for de initiativene den har tatt på det området den seinere tida, samtidig som jeg er sikker på at vi alle i denne sal er like enige om at dette arbeidet ikke går fort nok.

Marit Nybakk (A): Debatten har vist at det er bred enighet i dette huset om nødvendigheten av å intensivere arbeidet med nedrustning og ikke-spredning av atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen. Det er også bred enighet om å jobbe målrettet fram mot tilsynskonferansen i 2005, og videre mot 2010 og 2015 om nødvendig, for å sikre Ikkespredningsavtalen og ikkespredningsregimet og for å få igjennom de 13 punktene fra forrige runde. Vårt mål, og det er jeg veldig glad for er blitt sagt fra nesten samtlige, er en kjernevåpenfri verden.

Jeg er glad for den norske støtten til det japanske forslaget, men jeg vil be om at det tas kontakt med New Agenda-landene, slik at man eventuelt neste år får bredere oppslutning om en slik resolusjon. Vi skal være resultatorienterte og ikke deklarasjonsorienterte, men av og til er også resolusjoner viktige. Vi må fokusere på substans og ikke på prosess, men jeg mener at NPT er viktigere enn noen sinne på grunn av både nye spredningstrusler og vedvarende kjernevåpenarsenaler.

Det er også viktig at kjernevåpenstatene ikke nå legitimerer at atomvåpen kan brukes mot land som eventuelt har kjemiske eller bakteriologiske våpen. Jeg vil understreke at atomvåpen ikke bare er kvalitativt forskjellig eller annerledes enn konvensjonelle våpen, men også kvalitativt sett verre og annerledes og mye farligere enn andre masseødeleggelsesvåpen.

Jeg har registrert at det etter svensk initiativ nå er satt ned en kommisjon for å se på alle typer ødeleggelsesvåpen, altså både atomvåpen, bakteriologiske våpen og kjemiske våpen. Denne kommisjonen skal ledes av Hans Blix og skal rapportere til Kofi Annan. Det kan jo være greit om også Norge samarbeider med Sverige om slike saker. Sverige er riktignok ikke et NATO-land, men det er et EU-land og et naboland og derfor en viktig samarbeidspartner.

Helt til slutt vil jeg understreke det som veldig mange har tatt opp, nemlig forvaltningen i nordområdene og atomavfallet som vi dessverre ser både befinner seg på Kolahalvøya og også delvis kommer på avveier. NATO-Russland-rådet er et viktig forum. Det samme er økende dialog mellom Russland og USA. G8-initiativet bør vi jobbe videre med. Det er bl.a. basert på kampanjen til senator Lugar og tidligere senator Nunn. For oss som naboland vil opprydding av atomavfall i nordområdene være særdeles viktig.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg vil bare kommentere enkelte forhold nærmere.

La meg først si til Åslaug Haga at jeg ikke tør ta status på Canberra-rapporten etter hukommelsen, så jeg må melde pass på det i denne sammenheng. Vi får komme tilbake til hvordan det eventuelt skal følges opp senere.

Jeg har lyst til å understreke at jeg har merket meg at svært mange i debatten har vært opptatt av arbeidene i nordområdene. Det tror jeg er meget viktig. Det er et konkret arbeid vi både kan gjøre og gjør i praksis. Marit Nybakk har ved et par anledninger i debatten nevnt NATO-Russland-rådet. Problemet med det er at jeg sterkt hadde ønsket at NATO-Russland-rådet skulle sette opp atomforurensningen i nord som et av de viktige spørsmålene. Dessverre ser det ikke ut som om jeg når frem med det. Det har vært reist spørsmål om hvordan NATO-Russland-rådet kan gi tilleggsverdi. Det må vi arbeide med, fordi jeg meget bestemt mener vi ikke skal gi opp å bruke NATO-Russland-rådet i den sammenheng. Foreløpig har jeg nok ikke fått altfor positive tilbakemeldinger på det punktet, dessverre, men jeg mente det virkelig var en mulighet.

Så har jeg lyst til å bringe videre noen resonnementer rundt reformarbeidet i FN, som Bjørn Jacobsen også nevnte innledningsvis i sitt innlegg. Jeg tror det er svært viktig at vi ikke ser reformarbeidet i FN bare som et spørsmål om Sikkerhetsrådet, som på mange måter tar overskriftene, og som kanskje også er det aller vanskeligste av de spørsmål vi står overfor, men ser det betydelige reformbehovet som ligger f.eks. i at hovedforsamlingen ikke nedlesses som en resolusjonskvern, eller det arbeidet som gjøres i forbindelse med 1. komite. Her kan det nås frem med reformer som Norge også bør legge trykk på. Vi må ikke bare interessere oss for reformene i Sikkerhetsrådet. FN-systemet kan reformeres på mange områder.

Så var det selve tekstene knyttet til New Agenda Coalition. Problemet der har i og for seg ikke vært mangel på kontakt, men at landene ikke ville høre på det vi sa. Det er der problemet ligger. Jeg vil selvfølgelig også til neste år gjenta vår holdning til tekstene i resolusjonene, slik jeg gav uttrykk for i min innledning, nemlig at vi er enige i mange av hovedgrepene, men at tekstene er utformet slik at de etter vårt skjønn ikke er nyttige i forhold til det formålet som ønskes oppnådd. Jeg vil nok fortsatt ha den holdningen til det, så får vi håpe det er lettere å nå frem til neste år enn det var i år.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avsluttet.

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2002, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. S. nr. 41 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 35 (2002-2003))

Christopher Stensaker (FrP) (ordfører for saken):

Verden har gått en lang vei fra den tiden kamper ble utkjempet med sverd, til den utvikling vi ser i dag, der man ikke vet hva en fiende eller en terrorist vil bruke i sin kamp for å oppnå et mål. Men det må ikke forhindre oss i å gjøre det som kan gjøres, for å hindre at konvensjonelle våpen og ammunisjon havner i hendene på folk som gjerne dreper for å oppnå et mål.

Vi står også overfor personer og grupper som kynisk tar i bruk ny teknologi til å fremstille våpen med det formål å ramme uskyldige sivile personer.

Den tiden vi visste hvor fienden var, er forbi. Det må allikevel ikke få oss til å se spøkelser i hver krok. Det er viktig at man tar sine forhåndsregler, og at vi blir forsiktige med hvem vi selger våpen til.

Vi vil helst se en verden uten våpen, som beskrives i sangen

«I natt jag drömde något som jag aldrig drömt förut.
Jag drömde det var fred på jord och alla krig var slut».

Dessverre er nok virkeligheten langt unna denne drømmen.

Det er et ordtak som sier at man har ikke fred lenger enn naboen vil, og dette er hva man må forholde seg til, enten det dreier seg om politikk, religion, stammer, folkegrupper eller kamp om land og vann. En stadig økende folkemengde og forskjell mellom fattig og rik gjør ikke situasjonen lysere, men det rettfærdiggjør heller ikke at man dreper uskyldige for å oppnå sine mål.

Denne meldingen som vi nå behandler, gir en oversikt over norsk eksport av forsvarsmateriell for året 2002, med lister og tabeller, og berører eksportkontroll og internasjonalt ikkespredningssamarbeid.

På grunn av den ustabile situasjonen mange steder i verden mener utenrikskomiteen at det er viktig å opprettholde en streng kontroll med våpeneksport og teknologi som kan benyttes til framstilling av våpen, og hvilke land disse eksporteres til.

Norges eksportkontroll er viktig for å hindre at våpen kommer på avveie, og bygger i stor grad på internasjonalt samarbeid på dette området og de forpliktelser som deltakerlandene har påtatt seg. Det er derfor gledelig at de fleste industriland, og dermed de største leverandører av sensitive varer og teknologi, deltar i samarbeidet.

Norge har i internasjonal sammenheng en relativt beskjeden eksport av forsvarsmateriell, og norsk forsvarsindustri produserer og eksporterer i liten grad komplette våpensystemer. Komponenter, deler, elektronisk utstyr og sprengstoff utgjorde den overveiende del av eksporten. I dagens situasjon er det viktig at vi opprettholder en høy teknologisk standard på både de våpen som vi eksporterer, og dem som vi importerer. Det er bedre å være føre var enn etter snar.

Noen vil hevde at det brukes for mye penger på våpen og våpensystemer, penger som kunne blitt brukt til å bedre situasjonen for mange folk. Men situasjonen i verden er dessverre ikke slik at vi kan gamble med vår sikkerhet og forsvarsevne, og det er denne verden vi må forholde oss til.

Multilateral eksportkontroll i de siste årene har blitt et viktig virkemiddel i arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og oppbygging av konvensjonell militær kapasitet som kan true stabiliteten og sikkerheten i et område.

Mange av de væpnede konflikter i verden ser også ut til å bli mer blodige og langvarige gjennom tilførsel av smuglede våpen. Det er derfor viktig at det utvikles tiltak mot ulovlig våpenhandel, bl.a. ved bedre grensekontroll mot land der konflikter pågår.

En grunn til økende bekymring er også alle de uregistrerte og ulovlige våpen som utgjør et alvorlig problem i konfliktområder, og derfor mener komiteen at arbeidet med å fjerne disse også må inngå i det internasjonale samarbeidet.

I kampen mot terrorisme mener utenrikskomiteen at det er viktig å hindre at våpen og teknologi havner i hendene på grupper eller personer som har sivile liv som mål for å fremme sin sak. Det må fremdeles føres en restriktiv politikk angående salg av våpen og teknologi.

Det er viktig at det norske eksportkontrollregelverket gjennomgås med sikte på å foreta en nødvendig oppdate-

ring for å møte stadig nye politiske situasjoner, og at det foreligger en tilfredsstillende dokumentasjon før utførelsestillatelse kan innvilges. Dette må også gjelde varer i forbindelse med vedlikehold, reparasjoner og reservedeler. Derfor er utenrikskomiteen tilfreds med at departementet har startet dette arbeidet.

Gunhild Øyangen (A): Siden 1996 er det blitt lagt fram stortingsmeldinger som har gitt en oversikt over norsk eksport av forsvarsmateriell. Norge har en målsetting om større åpenhet omkring internasjonal våpenhandel. Dette er en målsetting som Arbeiderpartiet har støttet opp under, og vi hilser derfor velkommen bidrag i den retning som denne innstillingen tar til orde for.

Det er væpnede konflikter flere steder i verden, og situasjonen er flere steder svært ustabil. Norge skal ikke eksportere våpen til land i krig. Det er også viktig å forhindre at våpen havner i hendene på terrorister. Et virkemiddel for å sikre dette er å opprettholde streng kontroll med våpeneksport og i tillegg være aktiv i forhold til at teknologi som benyttes til å produsere våpen, også er underlagt streng kontroll. Vi må videre sikre bedre grensekontroll mot land der konflikter pågår.

Åpenhet er en forutsetning for å sikre etterprøvnbarhet av hvor våpen er blitt solgt. Det er viktig at denne åpenheten gjelder både selger og kjøper av våpen for å hindre videresalg til stater og ikke-statlige aktører som vi oppfatter som illegitime. Dette er viktig, også i kampen mot terrorisme.

Våpenhandel er et kontroversielt tema. Derfor er det viktig å understreke at flertallet i komiteen er tilfreds med praktiseringen av gjeldende regelverk. Komiteen er videre tilfreds med at Norge gjennomfører relevante vedtak fattet i FN og OSSE, og i praksis også alle vedtak fattet i EU. Bred politisk enighet innenfor dette området av politikken er en stor fordel. Men jeg vil peke på at Utenriksdepartementet tidligere har varslet at det er igangsatt en gjennomgang av det norske eksportkontrollregelverket, uten at det foreligger et resultat, selv om slik gjennomgang ble varslet allerede for året 2001.

Nettopp fordi handel med våpen er sensitivt, er åpenhet en forutsetning for at sektoren skal ha legitimitet i befolkningen. Det er derfor gledelig at et samlet storting i denne innstillingen ber Regjeringen utrede muligheten for økt åpenhet og bedre rutiner for Stortingets mulighet for innsyn. Vi forutsetter at en slik redegjørelse er med i neste års melding.

Jeg vil vise til forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, hvor man ber Regjeringen utrede om det bør opprettes et politisk sammensatt rådgivende utvalg som kan føre kontroll med våpeneksport. Et slikt utvalg har man i Sverige. Dette er ikke ment som et pålegg fra vår side til Regjeringen om umiddelbart å opprette et slikt utvalg. Det er et ønske om å få utredning om et slikt utvalg kunne fungere som en mekanisme for å bedre åpenheten og kontrollen med norsk våpeneksport. Arbeiderpartiet hadde sett på en slik utredning som ønskelig. Eventuelt kunne en gjennom en slik utredning komme fram til andre måter å sikre en tilsvarende åpenhet på. Vi

mener at en slik utredning ville vært et fruktbart tillegg for å få en best mulig åpenhet, kontroll og etterprøvbarehet når det gjelder norsk våpeneksport.

For Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at åpenhet omkring våpen har flere sider. For det første omfatter det det som offentligheten får adgang til, og det omfatter også informasjon fra våpenprodusenter til myndighetene, dvs. innsynet som Regjeringen får. Arbeiderpartiet mener at begge disse momentene er viktige, og ønsker derfor intensjonene i denne innstillingen velkommen. Vi kunne imidlertid hatt en enda bedre innstilling hvis Regjeringen hadde vært villig til å gå sammen med mindretallet for å få utredet et eksportkontrollråd etter modell fra Sverige.

Jeg vil da ta opp forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Gunhild Øyangen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Finn Martin Valleresnes (H): Høyre er tilfreds med meldingens oversikt over norsk eksport av forsvarsmateriell med samtidig omtale av eksportkontrollen og internasjonalt ikkespredningssamarbeid.

Væpnet konflikt mange steder i verden og det økende omfanget og oppfinnsomhet av internasjonal terrorisme gjør dessverre at det er all grunn til å intensivere og videreføre arbeidet med en bevisst nasjonal politikk som bl.a. bidrar til at en internasjonalt styrker kontrollen og begrenser spredningen. Høyre er tilfreds med at Regjeringen i meldingen klart viser hvordan en møter og vil møte denne utfordringen.

Høyre har ikke støttet forslaget fra mindretallet om at Regjeringen skal utrede om det bør opprettes et politisk sammensatt rådgivende utvalg som kan føre kontroll med våpeneksporten, slik en har i Sverige, det såkalte Exportkontrollrådet. Når vi ikke finner det nødvendig med et slikt forslag, skyldes det to forhold.

For det første: Omfanget av norsk våpeneksport er vesentlig mindre enn tilsvarende i Sverige. Der er volumet større, men innbefatter også på en helt annen måte hele våpensystemer.

For det andre: Høyre mener at komiteen har fanget opp det samme behovet gjennom sin enstemmige kommentar, der det heter:

«Komiteen mener størst mulig grad av åpenhet omkring våpeneksport er viktig av hensyn til sektorens legitimitet i befolkningen. Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å praktisere økt åpenhet om eksport av forsvarsmateriell nasjonalt og internasjonalt, herunder rutiner for Stortingets innsyn. Det er derfor ønskelig at Regjeringen redegjør nærmere for dette i neste års rapport om eksport av forsvarsmateriell.»

For Høyre er dette helt ut tilfredsstillende, og vi imøteser den redegjørelsen som blir en del av neste års melding.

Bjørn Jacobsen (SV): Noreg har truleg ikkje svært store problem knytte til eksport av våpen. Når eg tek eit

lite atterhald, er det fordi den rapporten vi i dag behandlar, etter SVs oppfatning ikkje er tilstrekkeleg konkret til at det er mogleg for stortingspolitikarar å vurdere om eksporten er uproblematisk. SV meiner det ville vere viktig om vi kunne få ei meir konkret innsikt, og at Noreg kunne leie an internasjonalt når det gjeld openheit om våpensal. Det gjer vi ikkje i dag. Ifølgje bl.a. PRIO er ei rekkje land betre enn Noreg når det gjeld openheit og rapporteringsrutinar.

SV meiner også at ut frå den informasjonen vi faktisk har, er det grunn til å stille kritiske spørsmål ved sider av den norske våpeneksporten i 2002, som rapporten omhandlar. Vi vil peike på at det blei eksportert til land som f.eks. Saudi-Arabia, Malaysia og Tyrkia. Det blir handla stadig meir våpen med land utafor NATO, som tradisjonelt har vore dei beste kundelanda. Tyrkia er med i NATO, men er eit land med så store menneskerettsproblem at SV meiner at stans i våpenhandelen framleis ville vere på sin plass. Vi skulle likt å vite mykje meir om denne eksporten, og er i utgangspunktet kritiske til handel med desse landa. Dette er også bakgrunnen for at SV ikkje har slutta seg til komiteen si tilfredsheit med praktiseringa av regelverket.

Det har skjedd ei positiv utvikling når det gjeld Stortinget si haldning til den årlege meldinga om våpeneksport. Ein kikk på dei tidlegare innstillingane viser dette. Ikkje minst er eg glad for den utviklinga som har skjedd i saksordføraren sitt parti. Ved behandlinga av meldinga for åra 1998-1999 hadde Framstegspartiet merknader som først og fremst signaliserte at ein burde opne opp for meir våpeneksport frå Noreg, og – som ein sa ved behandlinga i 2000 – nå ut til ein større potensiell marknad. SV er derfor glad for at så vel Framstegspartiet som dei andre partia så klart gjev uttrykk for at handel med våpen må vere gjenstand for klare restriksjonar og kontroll, og at openheit og innsyn er viktig for å sikre at dette skjer.

Innstillinga i dag går eit vesentleg skritt vidare i forhold til å understreke kor viktig det er å vere open omkring våpeneksporten. Dette er svært positivt og heilt nødvendig. Vi har i merknaden frå SV teke med eit døme på kor vanskeleg det er for oss som folkevalde å få klar informasjon om saker som omhandlar våpeneksport. SV ønskte i vår å få vite meir om eksporten av ammunisjons-typen Mk 211, som blir produsert ved Nammo AS på Raufoss, og som Den internasjonale Raudekrossen har reist sterk kritikk mot.

Vi skal late spørsmålet om denne produksjonen bør halde fram i Noreg, liggje i denne omgang. No tek vi opp kva for ein respons vi fekk då vi forsøkte å finne ut korleis denne ammunisjonen blir spreidd. Nettopp faren for spreiding til ustabile område er hovudårsaka til at Raudekrossen har reist debatt om dette. Dei hevdar at ammunisjonen er særleg eigna for snikskyttarar, og er bekymra over at ammunisjon produsert i Noreg – eller på norsk lisens – skal hamne i område av verda der slike opererer. Dette gjer det svært relevant å forsøkje å finne ut kven dette konkrete produktet – som ferdig produkt eller på lisens – blir eksportert til. Frå SV skreiv vi til næringsministeren for å få svar på dette, men fekk til svar at dette er

forretningsløyndomar. SV meiner det er svært lite tilfredsstillande at norske folkevalde ikkje kan få vite kven som kjøper ein type ammunisjon som Den internasjonale Raudekrossen kritiserer oss sterkt for å selje.

Dette er med på å danne bakgrunnen for ønsket vårt om ein meir konkret informasjon til Stortinget i dei årlege rapportane. Full openheit ville ha vore det beste, sett frå eit kontrollsynspunkt. Men SV erkjenner at det er sidder ved norsk våpeneksport som det kan finnast legitime grunnar til å halde tilbake, i forhold til å spreie informasjon. SV meiner at eit eige politisk samansett eksportkontrollutval i slike tilfelle både kunne vurdere om hemelegald er nødvendig, og føre tilstrekkeleg kontroll. Denne dobbeltoppgåva ville verkeleg kunne passe for eit slikt utval.

I lag med Arbeidarpartiet og Senterpartiet legg vi – som det har vore nemnt for her i dag – derfor fram forslaget om i det minste å få greidd ut om det bør oppnemast eit politisk samansett utval for kontroll med våpeneksporten, slik som ein har i Sverige. Der har ein, som kjent, sidan 1985 hatt eit utval som i dag har namnet «Exportkontrollrådet», som er eit særleg parlamentarisk rådgjevande organ når det gjeld krigsmateriell for eksport. Målet med det var å gjere det mogleg å ha ein meir jamleg politisk kontroll med eksporten og å take del i fortolkinga av regelverket frå dag til dag. SV meiner at eit slikt utval kunne vere eit svært nyttig tilskot til den norske eksportkontrollen, ikkje minst fordi det då kunne vere mogleg å få ein auka folkevald kontroll med eksporten i forkant av leveransane, og ikkje, som i dag, at vi eit drygt år etterpå får vite at noko som vi kanskje ikkje er heilt samde i, har skjedd.

Vi registrerer at det ikkje vil bli fleirtal for forslaget her i dag. Men vi finn det underleg at ikkje dei andre partia i det minste kan vere med på at ein bør få ei utgreiing av om eit slikt utval kunne vere nyttig. Det er behov for eit sterkare internasjonalt samarbeid om ei regulering av våpenhandelen og mot spreiiing av alle typar våpen. Ikkje minst er samarbeid nødvendig fordi produksjon av våpen i stadig større grad går føre seg ved at ulike delar blir produserte i ulike land. Det er også nødvendig fordi stadig fleire våpen hopar seg opp i ustabile regime og på private hender.

SV meiner det er svært positivt at Noreg er ein såpass aktiv pådrivar internasjonalt som vi faktisk er når det gjeld desse spørsmåla. Det er viktig at Noreg legg ned krefter for å oppnå konkrete små steg mot auka kontroll, t.d. for at ein kan få ei ordning med merking av våpen, noko som Noreg jobbar for.

SV stilte for kort tid sidan spørsmål til Regjeringa om korleis ho ser på behovet for ein internasjonal konvensjon om våpenhandel. Vi tolka svaret slik at Regjeringa støttar intensjonane i ønsket om ein slik konvensjon, men at ho meiner det er meir føremålstenleg å følgje dei prosessane for auka kontroll som er i gang, enn å jobbe fram ein ny konvensjon. Det viktigaste er jo sjølv sagt at vi vel strategiar som inneber konkrete forbetringar på kort sikt. Men eg meiner det er viktig at Noreg også held oppe nokre langsiktige visjonar for det internasjonale arbeidet

med våpenkontroll. I ein slik samanheng kan ein ny konvensjon vere viktig.

Dette er sant å seie utafør den rapporten vi behandlar i dag, men det er freistande å reise eit par tankekrossar til slutt. Vi handlar framleis våpen med Israel – så det svir etter. Tal frå Statistisk sentralbyrå viser at handelen med fleire produkttypar forsvarsmateriell til USA og Storbritannia gjorde nokre kraftige hopp i januar og februar i år, nettopp under opptakta til Irak-krigen. Eg håpar at rapporten for 2003 vil kunne gje oss eit klart bilete av kva for våpen- og ammunisjonstypar Noreg eksporterte til bruk i Irak-krigen, trass i prinsippet vårt om ikkje å handle med land i krig. Eg meiner at vi i det minste bør kunne sjå fakta i auga og ha ein ærleg debatt om om dette var i strid med regelverket eller ikkje.

Lars Rise (KrF): Norge har en klar politikk når det gjelder eksportkontroll, med en egen lov som et formelt grunnlag. Hvilke land vi skal handle med, avgjøres etter nøye vurderinger, herunder i drøftinger med Stortinget. Utgangspunktet for eksportkontrollen er at det ved avgjørelsen skal legges vekt på de utenrikspolitiske og de innenrikspolitiske vurderingene, og at hovedsynspunktet for Norge må være å ikke tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig. Gjennom den meldingen vi har til behandling i dag, får Stortinget seg forelagt en detaljert oversikt over norsk eksport av forsvarsmateriell for året 2002, med lister og tabeller, og en rapportering vedrørende eksportkontroll og internasjonalt ikkespredningsarbeid. Meldingen viser at Norge i internasjonal sammenheng har en relativt beskjeden eksport av forsvarsmateriell, og at de største mottakerne av materiell fra Norge er NATO-land, de nordiske land og andre europeiske land.

Handel med våpen og militært materiell er i dag hovedsakelig et nasjonalt ansvar, men en ser en økende internasjonal dialog innenfor rammen av det internasjonale samarbeidet. Ikke minst har dette sammenheng med kampen mot terror. Utviklingen går i retning av større åpenhet. Norske myndigheter legger vekt på størst mulig innsyn i norsk forsvarsmaterielleksport, innenfor de begrensninger som følger av lovbestemt taushetsplikt. Det heter i meldingen at Norge arbeider «aktivt for å fremme større åpenhet og innsyn i internasjonal våpenhandel». Dette mener Kristelig Folkeparti er helt sentralt. Vi trenger mer åpenhet rundt internasjonal våpenhandel og større demokratisk innsyn. Det er en samlet komite som mener at størst mulig grad av åpenhet omkring våpeneksport er viktig, og som ønsker at Regjeringen redegjør nærmere for muligheten for å praktisere økt åpenhet nasjonalt og internasjonalt i neste års rapport om eksport av forsvarsmateriell. Komiteen har også bedt Regjeringen se på rutinene for Stortingets innsyn i våpeneksporten. Kristelig Folkeparti mener det er positivt at et sammendrag av meldingen på engelsk, med tabellene, vil bli fordelt i FN og i andre internasjonale fora og lagt ut på departementets hjemmeside. Slike tiltak er med på å øke åpenheten om våpeneksporten.

Kristelig Folkeparti er tilfreds med at Norge deltar aktivt i internasjonalt samarbeid for å hindre spredning av våpen som kan true internasjonal sikkerhet og stabilitet, herunder i alle internasjonale ikkespredningsregimer og eksportkontrollregimer som har som formål å hindre spredning av våpen og relevant teknologi. Det er en økende tendens til internasjonalt samarbeid og koordinering av kontroll- og åpenhetstiltak på våpenhandelsområdet. Kristelig Folkeparti ønsker alle tiltak for å hindre spredning av våpen og strategisk teknologi velkommen, og er tilfreds med at spørsmålet står på dagsordenen i en rekke internasjonale fora.

Det viktigste utgangspunktet i ikkespredningssamarbeidet og eksportkontroll-samarbeidet er FNs skytevåpenprotokoll, FNs handlingsplan mot ulovlig handel med håndvåpen, Wassenaar-samarbeidets konsensusdokumenter om eksportkontroll samt OSSEs dokument om handel med håndvåpen. Norge har også sluttet seg til EUs adferdskodeks for våpeneksport, der målsettingen er å sikre en felles minimumsstandard ved vurderingen av våpeneksport. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at Norge fortsetter aktivt å støtte disse prosessene. Over tid vil det bidra til større internasjonal kontroll med, koordinering av og åpenhet om våpenhandelen og utvikle internasjonale standarder. I Kristelig Folkeparti vurderer vi alt arbeid som kan lede fram mot en internasjonal konvensjon på dette området, som positivt.

Multilateral eksportkontroll i de siste årene har blitt et viktig virkemiddel i arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og oppbygging av konvensjonell militær kapasitet som kan true stabiliteten og sikkerheten i et område. Etter 11. september 2001 har de multilaterale eksportkontrollregimene intensivert sine aktiviteter som et ledd i kampen mot internasjonal terror. Vi har tidligere i dag diskutert Ikkespredningsavtalen. Kristelig Folkeparti anser nettopp denne avtalen som det viktigste enkeltstående avtaleverket på rustningskontrollområdet, der avtalepartnerne er forpliktet til å underlegge sine sivile kjernefysiske installasjoner kontroll av Det internasjonale atomenergibyrået. Også her i Norge gjennomføres slike kontroller. Alle land har sluttet seg til Ikkespredningsavtalen, med unntak av India, Pakistan og Israel. At 188 land har sluttet seg til avtalen, viser hvor verdifull den er, og hvor effektiv den kan være om alle oppfyller forpliktelsene som ligger i avtalen.

På tilsynskonferansen i 2000 ble avtalen forlenget på ubestemt tid, og det ble vedtatt 13 konkrete tiltak for systematisk og gradvis oppfylld av avtalen. Som vi har diskutert tidligere, har iverksettelsene av disse tiltakene vært mangelfulle. Forslag om styrking av eksportkontroll gav ikke full uttelling. Fram mot neste tilsynskonferanse, i 2005, er målet å skape større forståelse for eksportkontrolltiltak for å hindre spredning av kjernefysiske våpen. Norge må være en pådriver for at tiltakene fra forrige tilsynskonferanse blir etterlevd, og at arbeidet for ikke-spredning og nedrustning får framgang.

Jeg vil også nevne viktigheten av tilleggsprotokollen. Denne forplikter partene til en detaljert deklarasjon av aktivitet knyttet til kjerneteknisk virksomhet. Den gir

også Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, rett til uavhengig verifikasjon av at disse deklarasjonene er riktige. Det var inspektører fra IAEA som oppfordret Nord-Korea til å overholde forpliktelsene i Ikkespredningsavtalen og til å gi innsyn i landets virksomhet når det gjelder atomenergiområdet. Det var også inspektører fra IAEA som var inne i Irak for å undersøke om landet hadde gjenopptatt atomvåpenprogram fra 1998.

Håndvåpen er et alvorlig problem i konfliktområder og et hinder for utvikling. Slike våpen brukes i og etter konflikter til grove overgrep. Vi ser en stadig økende spredning av håndvåpen og lette våpen, særlig i land preget av uro og krig. Vi er glad for at Norge tar dette problemet svært alvorlig. Norge arbeider innenfor flere internasjonale fora for å få oppslutning om å kontrollere formidling av våpen mellom tredjeland, og vi vil arbeide aktivt innenfor FN-prosessen som behandler dette spørsmålet. Norge er også tilsluttet EUs felles handling om håndvåpen. Skal en klare å begrense den ulovlige våpenhandelen, må våpeneksporterende land ta ansvar for å utøve kontroll med egen eksport. Vi må også vite mer om hvem som bl.a. skaffer seg slike våpen, hvem som er mellommenn, frontselskaper og meglere. Slik informasjon kan utveksles innenfor de internasjonale eksportregimene. Igjen viser det nytten av internasjonalt samarbeid og økt åpenhet på dette feltet.

Åslaug Haga (Sp): Flertallsinnstillingen viser at det er full enighet om at vi skal ha et strengt våpeneksportregime i Norge. Begrunnelsene for dette er det gjort godt rede for i innstillingen. Jeg ønsker bare å knytte to kommentarer til innstillingen.

For det første er det gledelig at en samlet komite ber Regjeringa redegjøre nærmere for muligheten for å praktisere økt åpenhet om eksport av forsvarsmateriell nasjonalt og internasjonalt i neste års rapport. Senterpartiet tror det er mulig å praktisere økt åpenhet. Vi håper og tror at denne flertallsmerknaden vil vise seg å være et skritt i retning av økt åpenhet om norsk våpeneksport.

Så erkjenner vi at det her er komplekse sammenhenger, og at det er nødvendig at vi får et grunnlag fra departementets side for å ta den brede debatten om hvordan dette kan gjøres i praksis. Derfor håper vi at vi til neste år skal kunne greie å ta en debatt i denne salen som er solid og godt fundert, slik at vi kan øke åpenheten og få forståelse for at det kan og bør gjøres. Dette fordrer sjølsagt at utenriksministeren nå går inn i arbeidet med et åpent sinn, slik at vi til neste år får det gode grunnlaget, og det tar jeg for gitt at utenriksministeren gjør. Senterpartiet er overbevist om at en størst mulig grad av åpenhet er avgjørende for at våpenindustrien i Norge skal ha legitimitet i befolkningen. Uten åpenheten tror vi ikke at man sikrer denne legitimiteten. Det var det ene.

Det andre, som flere har vært inne på, er at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet ønsker å få utredet om det bør opprettes et politisk sammensatt rådgivende utvalg som kan føre kontroll med våpeneksport. Hensikten med dette forslaget er ganske enkelt det samme som jeg har vært inne på, at vi ønsker økt innsyn, økt åpenhet og økt

kontroll. Man har et slikt utvalg i Sverige. Vi erkjenner at Sverige og Norge ikke er helt sammenlignbare på dette området, men vi mener dog at intensjonen som ligger bak opprettelsen av dette utvalget i Sverige, bør kunne ha samme begrunnelse i Norge. Vi er forundret over at Regjeringa ikke stiller seg åpen for å utrede dette spørsmålet. Jeg er spesielt forundret over at ikke Kristelig Folkeparti er med på det, Kristelig Folkeparti som tradisjonelt har vært opptatt av betydelig åpenhet, slik i hvert fall jeg har oppfattet partiet. Jeg mener at dersom en er oppriktig opptatt av innsyn, åpenhet og kontroll omkring disse spørsmålene, burde det ikke være noe i veien for i hvert fall å få på bordet hva det er mulig å oppnå ved å etablere et slikt utvalg, og da ha dette utvalget som et virkemiddel i tillegg til de andre virkemidlene en har til rådighet for å øke åpenheten, innsynet og kontrollen. Men jeg må bare konstatere at dette forslaget ser ut til å bli nedstemt av regjeringspartiene og Fremskrittspartiet.

Utenriksminister Jan Petersen: Det er enkelte forhold som er nevnt i debatten, som jeg gjerne vil komme tilbake til.

Det ene er at jeg vil uttrykke stor tilfredshet med at et meget bredt flertall i komiteen konstaterer at de er tilfredse med praktiseringen av det norske regelverket. På mange måter er også noe av hovedpoenget med meldingen og debatten å få en tilbakemelding på om praktiseringen er slik Stortinget ønsker det. Og dette er en veldig klar tilbakemelding. Jeg har samtidig merket meg at komiteen ønsker et grunnlag for en debatt om hvorvidt det er mulig å skape en større åpenhet på dette området i neste års melding, og det grunnlaget skal vi selvfølgelig tilrettelegge for.

Jeg har også merket meg at saksordføreren reiste spørsmålet om gjennomgangen av eksportkontrollregelverket. Det ble jo varslet for en tid tilbake. Jeg vil bare si at jeg regner med at det vil være mulig å fullføre det pågående lovarbeidet i løpet av 2004. Det betyr at i en debatt på dette tidspunkt til neste år vil også komiteen kjenne proposisjonen på det området.

Når det gjelder mindretallsforslaget om et politisk sammensatt rådgivende utvalg, har jeg lyst til å si følgende: For det første er det, som mange har sagt i debatten, helt på det rene at det ikke er så lett å sammenligne Norge og Sverige, for Sverige har en mye større våpenindustri og eksporterer også langt flere fullstendige våpensystemer. Men jeg har også merket meg at mindretallet mer fremfører et ønske enn en påvisning av at et slikt utvalg vil kunne fungere i forbindelse med åpenheten. Jeg tror kanskje det viktigste er at man nå får utredet åpenheten, slik som komiteen ber om. Det skal vi gjøre.

Jeg vil minne om at det å innføre et politisk sammensatt rådgivende utvalg lett vil føre til en utvisking av det politiske ansvaret og også lett innlede en unødvendig byråkratisk ordning. Jeg tror på mange måter at vi har funnet et system i dag som holder ansvaret klart. Og jeg vet utmerket godt hvor ansvaret ligger, og tror kanskje at vi ikke skal lage systemer som utvisker det. Når da mindretallet heller ikke har gitt noen særlig begrunnelse langs

disse retningslinjer, må jeg si at jeg tror ikke vi skal sette i gang et arbeid, og jeg merker meg at flertallet i komiteen heller ikke mener at det er nødvendig, men har pekt på andre veier for å nå frem, og er tilfreds med det.

Presidenten: Da har utenriksministeren pådratt seg en replikk, fra Bjørn Jacobsen.

Bjørn Jacobsen (SV): Replikken går på det siste som utanriksministeren var inne på, dette med det utvalet.

Sidan utanriksministeren ikkje er så veldig villig til å få eit slikt utval, vil eg spørje: Kan han tenkje seg å forbetre rapporteringa til neste år, gjere ho meir konkret? Kan vi altså få opplysningar til neste år om kva slags konkrete produkt som er eksporterte, og ikkje berre varegruppene? Kan vi få opplysningar om avslag som er gjevne på eksportlisensen, kven det er som har søkt, og grunngevinga for avslag, altså meir detaljert informasjon? Og kan vi f.eks. få vite kva slags konkrete våpen som er selde, og også til kva land, altså ei meir detaljert utgreiing? Kan det vere ei oppgåve for dette utvalet?

Utenriksminister Jan Petersen: Vi skal altså til neste år komme tilbake til spørsmålet om mer åpenhet, som på mange måter er et separat spørsmål. Når jeg nå hører på representanten Jacobsen, får jeg inntrykk av at man definitivt sammenlikner epler og pærer, fordi hvis man skal ha et rådgivende utvalg som, så vidt jeg skjønnte, ikke skal gi råd, men nærmest være et slags utvalg som skal få tak i informasjon som man for øvrig ikke får tak i, synes jeg det hele vitner om en relativt uklar tanke, og i dette spørsmålet tror jeg det er svært viktig å holde en klar tanke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Leif Lund (A): Stortinget behandler St. meld. nr. 35 for 2002-2003, Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2002. Stortingsmeldingen gir en samlet oversikt over eksport av norsk forsvarsmateriell i år 2002. Stortingsmeldinger som omhandler norsk våpeneksport, har vært utgitt siden 1996.

Jeg finner denne typen oversikter helt nødvendig, og jeg støtter den innstillingen som utenrikskomiteen har lagt fram. Spesielt er jeg fornøyd med at komiteen ikke rokker ved de prinsipper som har preget norsk våpeneksport siden 11. mars 1959, da en norsk regjeringserklæring og et stortingsvedtak slo fast at hovedsynspunktet bør være at Norge ikke vil tillate salg av våpen eller ammunisjon til land hvor det er krig eller krig truer, eller til land der det er borgerkrig.

Det er også en annen retningslinje for norsk våpeneksport jeg vil erklære min støtte til. Det er prinsippet om åpenhet. Åpenhet er en forutsetning for å vite hvilke våpen som er solgt av hvem, og hvilke våpen som er kjøpt av hvem. På denne måten kan man finne ut hvilken rolle våpnene er tiltenkt.

Jeg tror – slik komiteen også gjør – at åpenhet er et kjerneelement for å ha tiltro i den norske befolkningen.

Det er ikke alle som har like stor forståelse for at det produseres våpen og ammunisjon her i landet. Jeg tror imidlertid åpenhet omkring produksjon og eksport kan bidra til å trygge de arbeidsplassene som er knyttet til denne virksomheten.

Verden er ikke et like fredelig sted overalt. Krig er dessverre et konstant fenomen et eller annet sted i verden. Nettopp derfor må vi alle være klar over at krig ikke er som på film. Det er derfor en streng kontroll med våpeneksport vil være et av Norges bidrag til å gjøre verden til et bedre sted. Jeg er glad for at det er et bredt politisk flertall som støtter den praksis som er etablert på området. Av samme grunn støtter jeg det forslaget som er fremmet av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, der det foreslås at Regjeringen utreder om det er mulig å gjøre bruk av et politisk sammensatt rådgivende utvalg som kan føre kontroll med våpeneksporten.

Det var vekst i norsk våpeneksport i 2002, og det er kanskje derfor at det har kommet kritikk mot eksporten. Slik jeg ser det, skyldes dette i noen grad at ammunisjon produseres på lisens, samt den restrukturering og den nye eierskapsfordeling som har funnet sted på produsentsiden.

For dem som ikke ønsker en slik tilnærming som ligger i det nevnte forslaget, kan det være en vekker at verden etter slutten på den kalde krigen har sett framvekst av terror i et omfang som hittil har vært ukjent, og som vi blir minnet om hver dag.

Representanten Vallersnes sa i sitt innlegg at Høyre ikke støtter forslaget fra de tre nevnte partier om en modell for kontroll lik den de har i Sverige, med den begrunnelse at Sverige har en mye større eksport av våpen enn Norge. Dette støttet også utenriksministeren i sitt innlegg. Jo da, jeg vet at norsk forsvarsindustri i liten grad produserer og eksporterer komplette våpensystemer, men for å ta livet av et annet menneske trengs det ikke et komplett våpensystem. Til det trengs bare én enkelt kule.

Øyvind Halleraker hadde her overtatt presidentplassen.

Bjørn Hernæs (H): Det kan selvsagt diskuteres om SV fortjener særlig oppmerksomhet når vi diskuterer våpen og saker av forsvarsmessig karakter. Jeg vil bare innledningsvis minne om at det er moralsk og etisk både forsvarlig og legitimt å produsere våpen, fordi det er en premiss for å kunne forsvare seg, og, som sagt, forsvarssak er fredssak. Bare så det er sagt.

Hvis vi ser dagens debatt fra SVs side i sammenheng med deres alternative forslag til statsbudsjett, med et kutt i Forsvaret på 4,5 milliarder kr, kan jeg bare fastslå at hvis det forslaget noen gang skulle være i nærheten av å bli vedtatt, ville vi slippe denne typen debatter i fremtiden, for da ville vi rett og slett ikke ha noen norsk våpenindustri som kan stå for noen eksport. Det merker de seg vel, vil jeg tro, f.eks. på Raufoss og på Kongsberg, i Narvik og i Mandal.

SV sier i sin merknad i innstillingen bl.a.:

«Disse medlemmer viser til at Norge sammenliknet med en rekke andre land praktiserer et utstrakt hemmelighold i forbindelse med våpeneksport, og at åpenhet er en hjørnestein i både EUs «Code of Conduct on Arms Transfers» og «Joint Action on Small Arms and Light Weapons»».

Hvis denne merknaden kan oppfattes som at SV nå beveger seg i retning av et EU-medlemskap, ville jo det i og for seg være hyggelig, for den åpenheten ville jo da vært på plass hvis vi hadde fått det til.

Så veldig kort noen ord i forhold til det svenske Eksportkontrollrådet. Jeg slutter meg selvfølgelig helt til det som både Vallersnes og utenriksministeren sa om størrelsen på den svenske våpenproduksjonen, men jeg har også lyst til å minne om Sveriges historie når det gjelder eksport av våpen, som er av en slik karakter at hvis vi hadde vært i nærheten av den her i Norge, kunne vel både det ene og det annet kontrollorgan ha vært på sin plass. Det er ikke for ingen ting at Sverige måtte få det rådet, slik det var.

Jeg har lyst til å minne om at i Norge har vi ikke for stor våpeneksport. Innenfor de strenge rammene som vi praktiserer, og som et tilnærmet enstemmig storting har sluttet seg til, må det være et mål å øke norsk våpeneksport.

Vi har hatt en suksesshistorie som heter Pingvin. Vi har nå brukt over 1 milliard kr. på å forsøke å utvikle et nytt sjømålsmissil som det er all mulig grunn til at Kongsberg vil lykkes med. I så fall vil det, for å tjene inn igjen noe av den enorme forskningsinnsatsen som er gjort på det området, være et klart mål for Norge å kunne få solgt det også til andre land.

Det er altså ikke slik at Norge har en våpenindustri som er for stor. Tvert imot er en våpenindustri en viktig pilar i et nasjonalt forsvar. Og, fordi det er så dyrt å utvikle nye våpensystemer innenfor det strenge eksportregimet vi praktiserer, må det være et klart mål at norsk teknologi også på dette området kan komme andre land til gode.

Presidenten: Lars Rise har hatt ordet én gang tidligere. Han har dermed ordet i 10 minutter.

Lars Rise (KrF): Siden Åslaug Haga avla Kristelig Folkeparti en liten visitt, finner jeg det nødvendig å be om noen klargjøringer.

Åslaug Haga sa at hun var forundret over at ikke Kristelig Folkeparti støtter forslaget om et politisk sammensatt rådgivende utvalg. Videre sa hun at hun trodde Kristelig Folkeparti var tilhenger av åpenhet. Slik beklaget hun på en måte at vi ikke er med på forslaget om et politisk sammensatt rådgivende utvalg.

Betyr dette at Åslaug Haga er tilhenger av et slikt utvalg? I innstillingen framgår det at forslaget er at Stortinget ber Regjeringen utrede om det bør opprettes et slikt utvalg. Men da forstår jeg ikke helt problemstillingen, at det er så beklagelig at vi ikke kan støtte et slikt utvalg. Jeg forstår det slik at Åslaug Haga ser veldig positivt på det.

En samlet komite har sagt:

«Komiteen mener størst mulig grad av åpenhet omkring våpeneksport er viktig av hensyn til sektorens legitimitet i befolkningen. Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å praktisere økt åpenhet om eksport av forsvarsmateriell nasjonalt og internasjonalt, herunder rutiner for Stortingets innsyn. Det er derfor ønskelig at Regjeringen redegjør nærmere for dette i neste års rapport om eksport av forsvarsmateriell.»

Det har en samlet komite sagt. Når det da i tillegg fremmes et spesifikt forslag om at noen bør utrede om man skal opprette et slikt utvalg, er jeg litt forundret over at det er noen som allerede har konkludert med hva det skal kunne ut i.

Jeg ber om en klargjøring, og lurer på om forundringen over at Kristelig Folkeparti ikke støtter dette forslaget, er like stor.

Åslaug Haga (Sp): Jeg tror egentlig ikke at representanten Rise har behov for å komplisere dette noe mer enn som følger:

Det Senterpartiet er forundret over, er at Kristelig Folkeparti, som – slik jeg oppfatter det – er opptatt av åpenhet allment, ikke kan være med på å utrede et forslag som eventuelt kan bidra til å styrke åpenheten i forbindelse med våpeneksport. Det ville vært naturlig, synes jeg, slik jeg kjenner Kristelig Folkeparti, å bli med på det forslaget.

Jeg har ikke konkludert på forhånd. Det er derfor vi ber om at Regjeringen utreder det, men nysgjerrigheten til åpenhet, slik jeg kjenner den hos Kristelig Folkeparti, skulle tilsi at Kristelig Folkeparti under normale omstendigheter skulle ha blitt med på det forslaget. Jeg konstaterer at det gjør de ikke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se nedenfor)

S a k n r . 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den sjette kapitalpåfyllingen i Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling (IFAD) (Innst. S. nr. 26 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 77 (2002-2003))

Gunhild Øyangen (A) (ordfører for saken): IFAD er FNs internasjonale fond for jordbruksutvikling, og tilbyr lån på gunstige vilkår til tiltak som skal bidra til å øke levestandarden for fattige grupper på landsbygda. St.prp. nr. 77 omhandler forhandlingene om den sjette kapitalpåfylling i IFAD. Det dreier seg om størrelsen på påfyllingen og byrdefordelingen mellom giverlandene.

IFADs målgruppe er først og fremst de som selv ikke eier jord, småbønder i marginale jordbruksområder, fiskersamfunn, urbefolkning og nomadegrupper.

Den grunnleggende idé bak IFADs virksomhet er at fattige selv skal settes i stand til å unnsnippe fattigdom. Det skal legges særlig vekt på å styrke kvinnenenes økonomiske deltakelse og ivareta deres behov. Dette er målsettinger som har bred støtte i Stortinget.

IFAD har en helhetlig tilnærming til utvikling på landsbygda, og støtter flere ulike tiltak, men er ikke selv implementerende organ. De fleste prosjekter IFAD deltar i, samfinansieres med andre aktører. Slik kan en oppnå en bredest mulig utviklingseffekt.

I den sjette kapitalpåfyllingen som vi behandler i dag, ble det nettopp lagt vekt på å øke utviklingseffekten av virksomheten. Videre var det lagt vekt på å legge Tusenårsmålene til grunn for virksomheten. Fra norsk side var en opptatt av at politikk omsettes i praktiske resultater, hvilket medfører at IFAD må intensivere arbeidet med å etablere gode oppfølgings- og rapporteringssystemer. Det ble også understreket fra norsk side behovet for at slike systemer sikrer at likestilling ivaretas i alle deler av organisasjonen og i alle ledd av virksomheten. Det er bred støtte i Stortinget for disse synspunktene.

Forskning viser klart at et lands styresett og generelle politiske klima har stor innvirkning på hva slags resultater utviklingssamarbeidet gir. Det har ført til at ressurser i større grad allokteres til land der ressursene reelt sett kan gi økonomisk utvikling og fattigdomsreduksjon. Medlemslandene ble denne gang enige om et system for resultatbasert allokering, med utgangspunkt i institusjonens spesielle mandat og rolle. Det ble opprettet en arbeidsgruppe med Norge som medlem. Meningen er at et resultatbasert system for ressursallokering skal tre i kraft fra 2004.

Det kom også opp en debatt om IFADs tilstedeværelse på landnivå, hvor det fra norsk side ble hevdet at IFADs fremste oppgave må være å styrke de fattiges egen evne til å delta i prosessen. Det er et argument det ikke er vanskelig å slutte seg til.

Departementets konklusjon er at IFADs mandat samsvarer godt med sentrale mål i norsk utenrikspolitikk. Skal en nå målene om bekjempelse av fattigdom i sør mot 2015, må det satses på utvikling av landbruket i fattige land. Departementet mener IFAD kan være en viktig aktør i land med svake styresett. Nettopp derfor vil jeg mene at det er god grunn til å sørge for gode oppfølgings- og rapporteringsrutiner. Det norske bidraget utgjør om lag 64,9 mill. kr over en treårsperiode og foreslås dekket innenfor bistandsrammen.

Komiteens innstilling er enstemmig, og jeg anbefaler innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 436)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Vi går da til votering i de sakene som er oppført på dagens kart.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Gunhild Øyangen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede om det bør opprettes et politisk sammensatt rådgivende utvalg som kan føre kontroll med våpeneksporten slik en har i Sverige (Exportkontrollrådet).»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 55 mot 46 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 12.01.49)

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 35 (2002-2003) – om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2002, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

V o t e r i n g i s a k n r . 3

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i den sjette kapitalpåfyllingen i Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling (IFAD) med 194 691 467 kroner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig

S a k n r . 4

Referat

1. (55) Endringer av løyvingar på statsbudsjettet for 2003 m.m. under Olje- og energidepartementet og endringer under Gassled (St.prp. nr. 24 (2003-2004))
2. (56) Endringer på statsbudsjettet for 2003 under kapitler administrert av Miljøverndepartementet (St.prp. nr. 27 (2003-2004))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (57) Endringer av løyvingar på statsbudsjettet 2003 under Barne- og familiedepartementet (St.prp. nr. 17 (2003-2004))
4. (58) Endring i bevilgninger under Kultur- og kirkedepartementets budsjett for 2003 (St.prp. nr. 26 (2003-2004))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
5. (59) Endringer på statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003 under Arbeids- og administrasjonsdepartementet (St.prp. nr. 31 (2003-2004))
Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, med unntak av kapitlene 1594, 2541, 2542, 2543, 4590, 4595 og 5705, som sendes kommunalkomiteen.
6. (60) Endringer i løyvingar mv. i forsvarsbudsjettet for 2003 (St.prp. nr. 20 (2003-2004))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
7. (61) Endringer på statsbudsjettet for 2003 under diverse kapittel administrerte av Justis- og politidepartementet (St.prp. nr. 25 (2003-2004))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (62) Endringer på statsbudsjettet for 2003 under kapitler administrert av Utdannings- og forskningsdepartementet (St.prp. nr. 15 (2003-2004))
9. (63) Endringer av bevilgninger mv. for 2003 på Fiskeridepartementets område (St.prp. nr. 28 (2003-2004))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
10. (64) Endringer i statsbudsjettet for 2003 under Kommunal- og regionaldepartementets forvaltningsområde (St.prp. nr. 22 (2003-2004))
11. (65) Sametingets virksomhet i 2002 (St.meld. nr. 10 (2003-2004))
Enst.: Nr. 10 og 11 sendes kommunalkomiteen.
12. (66) Riksrevisjonen legger fram:
1 Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 2002
2 Saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering (Dokument nr. 1 (2003-2004))
13. (67) Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapet 2001 desidert «Til observasjon» og en oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget (Dokument nr. 3:1 (2003-2004))
14. (68) Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker mv. for 2002 (Dokument nr. 3:2 (2003-2004))
15. (69) Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i sykehus – en sammenligning av organiseringen av hofteoperasjoner (Dokument nr. 3:3 (2003-2004))
16. (70) Riksrevisjonens undersøkelse av statlig kjøp av persontransporttjenester fra NSB (Dokument nr. 3:4 (2003-2004))
Enst.: Nr. 12–16 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
17. (71) Endringer av løyvingar på statsbudsjettet 2003 under Nærings- og handelsdepartementet (St.prp. nr. 18 (2003-2004))
18. (72) Endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 2003 under Landbruksdepartementet (St.prp. nr. 19 (2003-2004))
19. (73) Forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Karin Andersen, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse (Dokument nr. 8:11 (2003-2004))
Enst.: Nr. 17–19 sendes næringskomiteen.

2003

20. (74) Endring av løyvingar mv. for 2003 på Samferdselsdepartementets område (St.prp. nr. 29 (2003-2004))
21. (75) Virksomheten til Posten Norge AS (St.meld. nr. 11 (2003-2004))
Enst.: Nr. 20 og 21 sendes samferdselskomiteen.
22. (76) Endringer under enkelte kapitler på statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 under Helsedepartementet (St.prp. nr. 21 (2003-2004))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.
23. (77) Endringer under enkelte kapitler på statsbudsjettet medrekna folketrygda for 2003 (St.prp. nr. 23 (2003-2004))
Enst.: Sendes sosialkomiteen, med unntak av kapitlene 664 og 666, som sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
24. (78) Forslag fra stortingsrepresentantene Ola D. Gløtvold, Morten Lund og Åslaug Haga om dekning av opparbeidet gjeld i helseforetakene for 2002 og 2003 (Dokument nr. 8:10 (2003-2004))
Enst.: Sendes sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for finanskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
25. (79) Samtykke til ratifikasjon av en avtale med tilhørende vedlegg mellom EFTA-statene og Chile undertegnet i Kristiansand 26. juni 2003 (frihandelsavtale) (St.prp. nr. 16 (2003-2004))
26. (80) Endringer på statsbudsjettet for 2003 under kapitler administrerte av Utanriksdepartementet (St.prp. nr. 30 (2003-2004))
Enst.: Nr. 25 og 26 sendes utenrikskomiteen.

Møtet hevet kl. 12.05.
